

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 2. СТРАТЕГІЇ І ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

SECTION ON THEMATIC AREA 2. STRATEGIES AND TECHNOLOGIES FOR PRESCHOOL'S AND PRIMARY'S EDUCATION DEVELOPMENT

Катерина Буряк,

здобувач третього рівня вищої освіти (PhD)
кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Наукові керівники:

Володимир Чайка,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

Наталія Лупак,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ САМООЦІНЮВАННЯ ТА ЙОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ОЦІНЮВАННЯМ ВЧИТЕЛЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Самооцінювання та оцінювання процесу і результату навчальної діяльності учнів вчителем є важливими аспектами навчання.

Мета цієї роботи – визначити переваги і слабкі сторони самооцінювання та його взаємозв'язок з оцінюванням вчителем у початковій школі.

Перелік переваг та недоліків, зазначений нижче, сформований на основі результатів експериментальних досліджень європейських вчених A. Anastasiadou, E. Chalkia, M. Darra, R. A. Gago, M. Kankaanranta, J. B. Martin, M. G. Pascual, V. M. L. Pastor, A. V. Peris, B. Zafiropoulou та ін.

Перевагами самооцінювання є:

- розвиток рефлексивних навичок;
- підвищення мотивації та відповідальності учнів;
- розуміння учнями критеріїв успіху;
- підвищення навчальних результатів;
- зниження рівня тривожності щодо оцінювання [2].

Слабкими сторонами самооцінювання можна вважати:

- суб'єктивність самооцінювання;
- психологічні бар'єри учнів (наприклад, небажання учнів демонструвати свої негативні самооцінки перед однокласниками) [6, с. 26];
- необхідність додаткових затрат часу та зусиль вчителя, довготривалий процес навчання самооцінюванню;
- слабкий зв'язок із традиційними методами оцінювання [2].

Справедливо буде зазначити, що інші види оцінювання також мають як позитивні, так і негативні сторони. Наприклад, сучасне формувальне оцінювання, здійснюване вчителем, хоч і забезпечує вчасне виявлення проблем, підвищує мотивацію і формує впевненість учнів у собі, проте, як і самооцінювання, потребує значних ресурсів для впровадження та може бути пов'язане із ризиком перевантаження, нерозумінням з боку батьків, суб'єктивністю і труднощами під час застосування його для оцінювання творчих завдань [4, с. 222].

У навчальному процесі самооцінювання та оцінювання вчителем не можуть існувати ізольовано одне від іншого. Самооцінювання здійснюється за взірцем оцінювання ззовні. І педагогічна оцінка для молодших школярів є першою серед зразків для самооцінювання. Не менш важливу роль орієнтира відіграють й оцінювальні судження інших важливих для учня людей [3, с. 55–56]. Саме тому важливо, щоб учительська оцінка була об'єктивною та адекватною.

Водночас, важливо не допустити, щоб самооцінювання перетворилося на копіювання і повторення оцінювальних суджень вчителя. Саме тому одним із принципів самооцінювання, вказаних вітчизняними вченими Н. Богданець-Білокаленко та О. Фідкевич, є його передування вчительському оцінюванню.

Інші принципи самооцінювання наголошують на співпраці вчителя та учнів. Критерії для здійснення самооцінювання та оцінювання вчителем мають бути однаковими. Учні повинні бути з ними чітко ознайомлені (усно, формі листа самооцінювання тощо) та розуміти сутність кожного критерію. Окрім цього, учні, після того, як вони навчаться оцінювати свою роботу за готовими критеріями, мають залучатися до спільного із вчителем розроблення листів самооцінювання.

Також вчитель контролює форми оцінювання та самооцінювання. Тут важливим принципом є різноманіття: використання карток, листів самооцінювання, щоденників досягнень, портфоліо тощо [1, с. 69].

На цьому ж наголошують зарубіжні дослідники самооцінювання. Наприклад, Н. Goodrich виокремлює такі умови ефективного самооцінювання навчальної діяльності:

- усвідомлення цінності самооцінювання;
- доступ до чітких критеріїв, на яких базується самооцінювання;
- вказівка на конкретне завдання або дію, яку потрібно оцінити;
- наявність моделей самооцінки;
- прямі інструкції та допомога в самооцінюванні;
- постійні вправлення у самооцінюванні;
- підказки щодо того, коли доречно формулювати самооцінку;
- підказки щодо можливості для перегляду та покращення виконання завдання або дії [5, с. 13].

Таким чином, самооцінювання, як і будь-який інший процес, має свої сильні та слабкі сторони. Знання їх допоможе ефективно впроваджувати цей вид оцінювання та мінімізувати можливі проблеми.

Зв'язок між оцінюванням вчителем і самооцінюванням полягає у навчанні

та коригуванні процесу самооцінювання вчителем, залежності самооцінювання від дібраних вчителем (або спільно із вчителем) критеріїв оцінювання та сумісності учнівських та вчительських оцінок.

Список використаних джерел

1. Богданець-Білокаленко Н., Фідкевич О. Розвиток навичок самооцінювання в учнів початкової школи. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи в контексті євроінтеграції*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Івано-Франківськ, 19-20 травня 2022). Івано-Франківськ: Прикарпатський університет імені Василя Стефаника, 2022. С. 68–71.
2. Буряк К. В. Інноваційні методики самооцінювання навчальної діяльності учнів початкової школи у країнах Європи. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 9. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13729908> (дата звернення: 30.11.2024).
3. Дячук П. В. Формування самооцінки молодших школярів у навчальній діяльності : монографія / рец. О. А. Біда, Г. О. Васьківська, І. І. Доброскок, О. М. Коберник. Умань: Жовтий О.О., 2016. 210 с.
4. Стець К. А. Переваги та недоліки формувального оцінювання. 2024. С. 222–225. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/41847/1/zzz.pdf> (дата звернення: 30.11.2024).
5. Andrade H., Valtcheva A. Promoting Learning and Achievement Through Self-Assessment. *Theory Into Practice*. 2009. № 48:1. Pp. 12–19.
6. Brown G. T., Harris L. R. The future of self-assessment in classroom practice: Reframing self-assessment as a core competency. *Frontline Learning Research*. 2014. № 2(1). Pp. 22–30.

Єгор Бубирьов,

аспірант 1-го року навчання,
спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
ХНПУ імені Г.С. Сковороди

РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний освітній процес перебуває у стані постійного розвитку, де технології відіграють ключову роль. Інтеграція сучасних технологій стала невід'ємною частиною освіти, особливо в початкових класах, де формуються базові знання та навички. Використання інноваційних засобів навчання сприяє підвищенню якості освіти, роблячи її більш ефективною та результативною. Технології дозволяють створювати інтерактивні освітні середовища, які стимулюють учнів до активної участі в навчальному процесі, розвивають їхню творчість та критичне мислення. Крім того, вони допомагають адаптувати навчання до індивідуальних потреб кожної дитини, враховуючи її особливості та здібності. Тож на допомогу приходить віртуальна реальність, яка відкриває нові можливості для навчання.

Науковці формують поняття віртуальної реальності як різновид реальності, який представляє собою тотожність матеріального й ідеального, що